

سرشناسه: شورای نگهبان
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام

.Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: مشروح مذاکرات شورای نگهبان سال ۱۳۹۶ بخش دوم (مهر تا اسفند) / تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا) شهاب اقبال ... [و دیگران]؛ پیاده‌سازی و تنظیم (به ترتیب حروف الفبا) حسین بالازاده ... [و دیگران].
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۶۷۹ ص:، ۲۲×۲۹ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۶۹-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: تحقیق و تنقیح جمعی از پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا) شهاب اقبال، حسین امینی پزوه، سیداحمد حسینی پوراردکانی، محمد صالحی، محمدعلی طائب، حسین فاتحی‌زاده کلخوران، حمید فعلی، کاظم کوهی اصفهانی ...

یادداشت: پیاده‌سازی و تنظیم (به ترتیب حروف الفبا) حسین بالازاده، محسن بیات، علی حاجی حسینی، علیرضا صنیعی منش، یاسر مجاهد، محمدحسین نادری، رضا نادری‌زاده و ابوالفضل ولی‌خانی.

موضوع: شورای نگهبان -- صورت مذاکرات

موضوع: Shoraye negahban -- Publication of proceeding

موضوع: شورای نگهبان -- مصوبات

موضوع: Shoraye negahban -- Resolution

رده بندی کنگره: KMH۲۵۱۲

رده بندی دیویی: ۳۴۹/۵۵۰۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۴۹۵۶۱

کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۳۳۴۲۹

نماینده: ۰۲۱-۶۴۰۴۸۱۷

پژوهشکده شورای نگهبان

تحقیق و تنقیح: جمعی از پژوهشگران (به ترتیب حروف الفبا):

شهاب اقبال، حسین امینی پزوه، سیداحمد حسینی پور
اردکانی، محمد صالحی، محمدعلی طائب، حسین فاتحی‌زاده
کلخوران، حمید فعلی، کاظم کوهی اصفهانی، سید سلمان مرتضوی،
محمد میثم نداف پور، حمید نظریان و حسین هاتفی

پیاده‌سازی و تنظیم (به ترتیب حروف الفبا):

حسین بالازاده، محسن بیات، علی حاجی حسینی، علیرضا صنیعی منش،
یاسر مجاهد، محمدحسین نادری، رضا نادری‌زاده و ابوالفضل ولی‌خانی

مدیر پروژه: دکتر کاظم کوهی اصفهانی

مدیر اجرایی: سید حمزه حسینی

طراحی و صفحه‌آرایی: حمید مزینانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۶۹-۳

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰، تیراژ: ۵۰۰ جلد

gctc.ac.ir

nashr-rc.ir

تهران، خیابان شهید مطهری (۹)، خیابان شهید سرفراز کورچه (پنجم) پلاک ۱۱، کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

سال ۱۳۹۶

بخش دوم
(مهر تا اسفند)

پژوهشکده شورای نگهبان

* فهرست *

- ۸ ..... مقدمه
- ۱۲ ..... جلسه ۱۳۹۶/۷/۱۹
- ۱۳ ..... طرح استفساریه تبصره (۱) ماده واحده قانون ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان
- ۱۸ ..... طرح تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری
- ۱۹ ..... جلسه ۱۳۹۶/۷/۲۶
- ۲۰ ..... طرح الحاق یک ماده به قانون مبارزه با مواد مخدر (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۳۰ ..... لایحه حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی کشور
- ۴۸ ..... لایحه موافقتنامه همکاری در زمینه حفظ نباتات و قرنطینه گیاهی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق
- ۵۰ ..... لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان راجع به همکاری در زمینه پیشگیری، محدودسازی و کاهش پیامدهای شرایط اضطراری
- ۵۲ ..... اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
- ۵۸ ..... جلسه ۱۳۹۶/۸/۱۷
- ۵۹ ..... طرح الحاق یک تبصره به ماده (۳۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری
- ۶۶ ..... لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پیمان مودت و همکاری در جنوب شرقی آسیا (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۶۹ ..... طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۷۷ ..... لایحه موافقتنامه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقتنامه‌های نیس و لوکارنو (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۸۲ ..... طرح حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۸۸ ..... طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت کشور (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۹۲ ..... طرح استفساریه ماده (۵۰۵) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)
- ۹۴ ..... جلسه ۱۳۹۶/۸/۲۴
- ۹۵ ..... بحثی در خصوص لایحه حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی کشور
- ۹۶ ..... بحثی در خصوص لایحه تجارت
- ۹۹ ..... جلسه ۱۳۹۶/۹/۸
- ۱۰۰ ..... طرح عضویت رئیس سازمان پدافند غیر عامل کشور در برخی از شوراهای عالی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۰۵ ..... طرح تقویت بسیج مستضعفین (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۰۹ ..... طرح نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۱۲ ..... طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیر مجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۱۴ ..... لایحه موافقتنامه همکاری در زمینه حفظ نباتات و قرنطینه گیاهی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۲۱ ..... لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مجمع مقامات مالیاتی کشورهای اسلامی (اعاده شده از شورای نگهبان)
- ۱۲۲ ..... بحثی پیرامون طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران
- ۱۲۳ ..... بحثی پیرامون چگونگی رفع ریشه‌ای ایرادهای شورای نگهبان در لوایح مربوط به موافقتنامه‌های بین‌المللی

..... ۱۳۹۶/۹/۲۲	جلسه ۱۲۷
..... ۱۲۸	طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیر مجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی (اعاده‌شده از شورای نگهبان)
..... ۱۵۷	لایحه موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری هند (موافقتنامه چابهار)
..... ۱۵۹	طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران
..... ۱۳۹۶/۹/۲۹	جلسه ۱۷۴
..... ۱۷۵	طرح الحاق دو تبصره به ماده (۶۱۷) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم- تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) (اعاده‌شده از شورای نگهبان).....
..... ۱۸۰	اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی دارویی و تجهیزات پزشکی کشور
..... ۱۳۹۶/۱۰/۱۳	جلسه ۱۸۱
..... ۱۸۲	طرح اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور
..... ۲۰۸	اصلاح اساسنامه سازمان مدارس غیردولتی و توسعه مشارکت‌های مردمی
..... ۲۱۳	طرح اصلاح تبصره بند (ب) ماده (۳۵) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
..... ۱۳۹۶/۱۰/۲۰	جلسه ۲۱۶
..... ۲۱۷	لایحه حمایت از حقوق معلولان (اعاده‌شده از شورای نگهبان)
..... ۱۳۹۶/۱۱/۱۸	جلسه ۲۵۵
..... ۲۵۶	لایحه حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی کشور (اعاده‌شده از شورای نگهبان)
..... ۲۵۷	طرح حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (اعاده‌شده از شورای نگهبان)
..... ۲۵۷	اساسنامه سازمان فوریت‌های پیش‌بیمارستانی اورژانس کشور
..... ۲۶۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
..... ۱۳۸۰/۷/۱۴	طرح استفساریه بند (الف) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب ۱۳۸۰/۷/۱۴
..... ۱۳۹۶/۱۱/۲۵	جلسه ۲۷۳
..... ۲۷۴	بحثی پیرامون احیای اراضی موات و قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون جنگل‌ها و مراتع (مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۲)
..... ۲۸۲	طرح استفساریه بند (الف) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب ۱۳۸۰/۷/۱۴
..... ۲۸۷	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
..... ۳۰۵	اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران
..... ۳۰۹	اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران
..... ۳۰۹	اصلاح اساسنامه شرکت‌های تولید نیروی برق شیروان، سهند، کرمان، خلیج فارس و بیستون
..... ۱۳۹۶/۱۲/۲	جلسه ۳۱۱
..... ۳۱۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
..... ۱۳۹۶/۱۲/۶	جلسه ۳۷۰
..... ۳۷۱	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

- جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۹ (صبح)..... ۴۲۷
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۴۲۸
- جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۹ (عصر)..... ۴۷۶
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۴۷۷
- جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۱۰ ..... ۵۲۹
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۵۳۰
- جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۱۶ ..... ۵۹۶
- لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور (اعاده شده از شورای نگهبان) ۵۹۷
- جلسه ۱۳۹۶/۱۲/۲۶ ..... ۶۶۸
- طرح الحاق موادی به قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ۶۶۹

مقدمه

خوبی است. ... فرض بفرمایید در قانون مجازات، ماده‌ی چندم این قانون، ممکن است دو نظر مخالف یا سه نظر مخالف وجود داشته باشد؛ خیلی خوب است که در انتشار مذاکرات، این نظرات مخالف ذکر بشود. ... این می‌شود یک مستندی؛ این یک سابقه‌ای است. این سوابق، مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این مبنا مثلاً در پنجاه سال پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها درآمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه‌ی تقویت علمی است برای آرای شورا. بنابراین انتشار مذاکرات هم به نظر من خیلی خوب است.»

بر همین اساس، با تشکیل «مرکز تحقیقات شورای نگهبان» - که در حال حاضر در قالب «پژوهشکده شورای نگهبان» فعالیت می‌کند - انجام فعالیت‌های علمی پیرامون نظرات شورای نگهبان به عنوان یکی از مأموریت‌های این مجموعه، در چند قالب مختلف در دستور کار قرار گرفت. تدوین مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی، تدوین مجموعه نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان راجع به اصول قانون اساسی، تدوین مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری، تدوین نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی، استخراج مبانی نظرات و دلایل آرای شورای نگهبان، راه‌اندازی سامانه‌ی اینترنتی جامع نظرات شورای نگهبان و بارگذاری کلیه‌ی نظرات شورای نگهبان بر روی پورتال پژوهشکده^۱ و در نهایت، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان، از جمله طرح‌هایی بود که برای عینیت بخشیدن به این مهم طراحی شد.

با وجود این، از سال ۱۳۹۳، کار آماده‌سازی متن مذاکرات اعضای شورای نگهبان در جلسات شورا برای انتشار عمومی، با عنایت به تأکیدهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، به عنوان یکی از اولویت‌های کاری پژوهشکده شورای نگهبان بازتعریف شد. این مهم، در چند مرحله به شرح زیر، بر اساس شیوه‌نامه‌ی مدون انجام می‌پذیرد: ابتدا فایل‌های صوتی ضبط شده از جلسات شورای نگهبان، پیاده‌سازی شده و به صورت متن مکتوب درمی‌آید. سپس این متون در اختیار کارشناسان پژوهشکده قرار می‌گیرد تا از لحاظ فنی و ادبی ویرایش شده و در صورت لزوم، اظهارات اعضای شورا مستندسازی شود. سپس متون ویرایش و مستندسازی شده از لحاظ صحت، اتقان و انطباق با محتوای متون اولیه مورد بازبینی قرار می‌گیرد. در نهایت،

شورای نگهبان بر اساس اصول قانون اساسی، از جایگاه والایی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. مطابق اصل (۹۴) قانون اساسی، کلیه‌ی مصوبات مجلس شورای اسلامی از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به وسیله‌ی شورای نگهبان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایر شناخته شدن با موازین شرع یا قانون اساسی برای تجدید نظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون‌های ذی ربط مجلس یا هیئت وزیران واگذار کند که در این صورت، این اساسنامه‌ها نیز باید به لحاظ عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این، به موجب اصل (۴) قانون اساسی، «کلیه‌ی قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده‌ی فقهای شورای نگهبان است.» تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی، بر عهده‌ی نهاد شورای نگهبان قرار گرفته است. در راستای اجرای این اصول، کلیه‌ی مصوبات مجلس، اساسنامه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و استفساریه‌های مربوط به اصول قانون اساسی و نیز استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی که مدعی مغایرت مقررهای با موازین شرع‌اند، در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار می‌گیرد و سرانجام در قالب نظر شورای نگهبان به مراجع مربوطه اعلام می‌شود. بدین سان، مجموعه‌ی نظرات اِبرازی از سوی شورای نگهبان و نیز مشروح مذاکرات اعضای شورا در خصوص این نظرات که در خلال جلسات بررسی در شورای نگهبان بیان می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چه آنکه این مجموعه مباحث و مذاکرات، علاوه بر آنکه بخشی از اسناد حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود، می‌تواند به عنوان منبعی علمی، پشتوانه‌ی نظری غنی و قابل اتکایی برای نظام حقوقی کشور قلمداد شود و مورد استفاده‌ی عموم علاقه‌مندان، به ویژه مجامع علمی - پژوهشی و پژوهشگران صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی واقع گردد.

مقام معظم رهبری نیز در دیدارهایی که در سال‌های اخیر با اعضای محترم شورای نگهبان داشته‌اند، بارها بر اهمیت نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان و ضرورت انتشار آنها پای فشرده‌اند. ایشان از جمله در دیداری که در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۸ با اعضای شورای نگهبان داشتند، به طور خاص در بیان اهمیت توجه به مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان فرمودند: «یکی از چیزهایی که شاید بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام، انتشار مذاکرات شورا است. این خیلی چیز

۱. نشانی اینترنتی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان:

مطالب مذکور در مذاکرات یا رفع ابهام از گفته‌های شفاهی اعضا به متن اضافه شده‌اند.

۳. مستندسازی‌های انجام شده در متن که عمدتاً به صورت پانویس در مشروح مذاکرات آمده، به شرح زیر است:

- ذکر مستند آیات، روایات یا نظرات فقهی و فتوایی اشاره شده در مذاکرات اعضا

- ذکر مستند و کامل نظرات شورای نگهبان که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است؛ اعم از نظریه‌های تفسیری یا مشورتی شورای نگهبان پیرامون اصول قانون اساسی یا سوابق نظرات شورا در خصوص مصوبات پیشین.

- ذکر معنای لغوی یا اصطلاحی واژگان یا عبارات‌های به‌کارگیری شده در مذاکرات، در مواردی که نیازمند توضیح است.

- ذکر شناسنامه‌ی مختصر و گویا برای هر یک از موضوعاتی که در دستور جلسه‌ی بررسی شورا قرار گرفته است. این شناسنامه که در ابتدای بررسی هر موضوع به صورت پانویس آمده است، مشتمل بر سیر روند شکل‌گیری آن موضوع در مراجع مربوطه از ابتدا تا طرح آن در جلسه‌ی شورا، مراحل مختلف بررسی آن در جلسات شورا و نیز سرانجام آن پس از بررسی در شورای نگهبان است. این اطلاعات، علاوه بر آنکه می‌تواند آگاهی‌بخش خوانندگان در خصوص سوابق موضوع مطروحه باشد، راهنمای خوانندگان برای مراجعه به دیگر جلساتی است که این موضوع در دستور بررسی شورای نگهبان قرار داشته است.

- ذکر کامل نظر شورای نگهبان نسبت به هر موضوع، که در نامه‌ی رسمی شورای نگهبان به مرجع مربوطه منعکس شده است، در پایان بررسی هر موضوع. همچنین در پایان بررسی هر ماده از مصوبه یا هر جزء از یک موضوع نیز، آن بند از نظر شورای نگهبان که در خصوص آن ماده یا جزء اظهار شده، ذکر شده است؛ البته در صورتی که شورا نسبت به آن ماده یا جزء، اظهار نظر کرده باشد.

- ذکر مواد قانون یا مقرراتی که در مذاکرات اعضای شورا به آنها اشاره شده است. همچنین ذکر متن نظرات مجمع مشورتی فقهی و مجمع مشورتی حقوقی شورای نگهبان که در متن مشروح مذاکرات به آنها استناد شده، ولی عیناً در جلسه خوانده نشده و در متن نیامده است.

- ذکر منابع و مأخذ مربوط به یک مطلب به صورت کامل، جهت دسترسی آسان خوانندگان به مستندات مطالب، اعم از کتاب‌ها، مقالات و دیگر منابع مکتوب و یا نشانی اینترنتی آن در فضای مجازی.

این کتاب محصول تلاش علمی جمعی از پژوهشگران این پژوهشکده است که در سه مرحله‌ی پیش‌گفته (ویرایش و مستندسازی، بازبینی و نظارت علمی) به سرانجام رسیده است.

متون بازبینی شده بار دیگر از جهات مذکور توسط ناظران علمی پروژه، به طور دقیق، از جهت شکلی و محتوایی بررسی می‌شود و پس از تأیید نهایی، برای انتشار در اختیار معاونت پژوهشی قرار می‌گیرد. پیش‌بینی مراحل چندگانه‌ی فوق برای آماده‌سازی متون مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان از آن جهت است که ویرایش فنی و ادبی این متون - که لازمه‌ی تبدیل ساختار گفتاری مذاکرات اعضا به نوشتاری قابل فهم برای خوانندگان است - احیاناً به اصالت متون خدشه‌ای وارد نیآورده و متون آماده‌شده برای انتشار، با کمترین دخل و تصرف ممکن به متنی روان، سلیس و قابل فهم تبدیل شود. اعتقاد دست‌اندرکاران طرح بر آن بوده که مشروح مذاکرات شورا، نوعی سند محسوب می‌شود که در ویرایش و انتشار آن باید امانت‌داری را به طور کامل رعایت کرد.

مجموعه‌ی حاضر، بخشی دیگر از ثمره‌ی این فعالیت علمی است که مجموعه‌ی کامل مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان در نیمه‌ی دوم سال ۱۳۹۶، به جز مذاکرات مربوط به بررسی استعلامات دیوان عدالت اداری و مذاکرات مربوط به مباحث انتخاباتی را در برمی‌گیرد.^۱

نکات زیر برای استفاده‌ی مطلوب خوانندگان از این مجموعه، مفید و راهگشا است:

۱. ترتیب مباحث مطرح در مذاکرات اعضای شورای نگهبان در این کتاب، بر اساس ترتیب موضوعات بررسی شده در هر جلسه‌ی شورای نگهبان، از نخستین جلسه‌ی برگزار شده در مهر سال ۱۳۹۶ تا پایان اسفند این سال است.

۲. همان‌طور که گفته شد، در این مجموعه سعی شده است ویرایش فنی و ادبی متون مشروح مذاکرات با کمترین دخل و تصرف در گفته‌های اعضای شورای نگهبان انجام شود. با وجود این، در مواردی که به ضرورت ویرایشی، واژه یا عبارتی به مذاکرات اعضا اضافه شده است، برای حفظ اصالت متن، بخش افزوده‌شده درون قلاب ([ ]) قرار گرفته است. بدیهی است این عبارات، برداشتی است که کارشناسان پژوهشکده از فحوای مباحث مطرح در مذاکرات اعضا استنباط کرده‌اند و به جهت اقتضائات ویرایشی، انسجام بخشی به

۱. گفتنی است پیش‌تر چهار کتاب از مجموعه کتاب‌های مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان که به مذاکرات نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۲، نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۳، نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۵ و نیمه‌ی نخست سال ۱۳۹۶ مربوط می‌شد، در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۹ و ۱۳۹۵ به چاپ رسیده است. همچنین در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نیز دو کتاب تحت عنوان «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول - سال ۱۳۵۹)» و «مشروح مذاکرات شورای نگهبان (دوره اول - سال ۱۳۶۰)» از سوی مرکز تحقیقات شورای نگهبان به چاپ رسیده است که به جهت ضبط نشدن برخی جلسات شورای نگهبان در ابتدای پیروزی انقلاب یا فقدان نوارهای ضبط‌شده در حال حاضر، صرفاً مشتمل بر برخی از مذاکرات اعضای شورا در جلسات برگزارشده در سال‌های مذکور است.

آماده‌سازی سایر مجلدات این مجموعه نیز در حال انجام است که ان‌شاءالله به محض تکمیل، در اختیار علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت.

لازم به ذکر است متن کلیه‌ی مشروح مذاکرات‌های نهایی شده (اعم از مشروح‌هایی که در قالب کتاب چاپ شده است و مشروح‌هایی که هنوز به مرحله‌ی چاپ نرسیده است) بر روی سامانه جامع نظرات شورای نگهبان، ذیل عنوان «مشروح مذاکرات»، قابل دسترسی و بهره‌برداری است.

«ویرایش و مستندسازی متون» در این مجموعه، به ترتیب میزان همکاری بر عهده‌ی آقایان حمید فعلی، دکتر سید سلمان مرتضوی، محمدعلی طائب، شهاب اقبال، محمد صالحی، حسین هاتفی و حمید نظریان بوده است. «بازبینی متون» بر عهده‌ی آقایان سید احمد حسینی پور اردکانی، حسین امینی پزوه، محمدمیثم نداف پور و حسین فاتحی زاده بوده، و «نظارت علمی» بر مجموعه و «مدیریت پروژه» نیز بر عهده‌ی آقای دکتر کاظم کوهی اصفهانی بوده است که از زحمات این عزیزان قدردانی می‌شود. همچنین ضبط صوتی جلسات شورا و تبدیل فایل‌های صوتی به نوشتار بر عهده‌ی کارشناسان اداره‌ی تدوین شورای نگهبان آقایان رضا نادری زاده، محمدحسین نادری، علی حاجی حسینی، حسین بالازاده، محسن بیات، علیرضا صنیعی منش و ابوالفضل ولی خانی بوده است که از زحمات کلیه‌ی این عزیزان، به‌ویژه مدیر این مجموعه جناب آقای یاسر مجاهد تقدیر و تشکر می‌شود.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقمندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند؛ ضمن آنکه آگاهی‌بخش ناظران بیرونی از میزان دقت‌ورزی و موشکافی علمی اعضای محترم شورا در هنگام بررسی مسائل مختلف حقوقی و فقهی باشد و روند قانون‌گذاری و نظارت بر آن در نظام جمهوری اسلامی ایران را در معرض دید همگان قرار دهد.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

زمستان ۱۴۰۰